

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERSONALITY AND SUSCEPTIBILITY TO EMOTIONAL CONTAGION OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN BANGKOK, THAILAND

ประกายทิพย์ พิชัย¹, ภูริทัต สิงหเสม², ทรงเกียรติ อิงคามระธร³, จุฑารัตน์ รุ่งจำรัส⁴
Prakaithip Pichai¹, Phurithat Singhasem², Songkiat Inghamarathon³, Jutharat Rungchamrus⁴
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม¹, สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ²,
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง³,
สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา⁴
prakaithip888@gmail.com¹, bomjunior@hotmail.com²,
songingha@gmail.com³, rungchamrat@yahoo.com⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบบุคลิกภาพด้านอุปนิสัย (Temperament) และ
คุณลักษณะ (character) ที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขต
กรุงเทพมหานคร ตัวแปรอิสระ คือบุคลิกภาพ ตามกรอบแนวคิดของ Snvrakic ประกอบด้วยรูปแบบบุคลิกภาพ 5 ประการ
ได้แก่ 1) การติดพินิจในรางวัล 2) ความรู้สึกผิด 3) การนำตนเอง 4) การให้ความร่วมมือ และ 5) การหลีกเลี่ยงภัยอันตราย
ส่วนตัวแปรตาม คือ ความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ประกอบด้วย ตัวแปรที่สังเกตได้ แบ่งเป็น อารมณ์เชิงบวก
ได้แก่ อารมณ์สุข และอารมณ์รัก และอารมณ์เชิงลบ ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว และอารมณ์เศร้า กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random
Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับ
ข้อมูลเชิงประจักษ์เฉพาะบุคลิกภาพด้านการติดพินิจในรางวัล (Reward Dependence: RD) การนำตนเอง (Self –
Directedness: SD) และการให้ความร่วมมือ (Cooperation: CO) 2) ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุบุคลิกภาพ
ด้านการติดพินิจในรางวัลที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ แตกต่างจากสมมติฐานการวิจัยที่เสนอ
ว่าบุคลิกภาพด้านการติดพินิจในรางวัลมีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของทุกอารมณ์ 3) ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิง
สาเหตุบุคลิกภาพ ด้านการนำตนเองที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับสมมติฐานการ
วิจัยที่เสนอว่า บุคลิกภาพด้านการนำตนเอง มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์สุข และอารมณ์รัก และ 4) ความสอดคล้อง
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุบุคลิกภาพ ด้านการให้ความร่วมมือที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์
สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ที่เสนอว่า บุคลิกภาพการให้ความร่วมมือ มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์รัก และ
อารมณ์โกรธ

คำสำคัญ: การแพร่ระบาดของอารมณ์, ความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์

Abstract

The purpose of this research was to study the influence of the personality factors of temperament and character affected on the susceptibility to emotional contagion of undergraduate students in Bangkok, Thailand. The independent variables were 7 personalities: 1) Novelty Seeking 2) Harm avoidance 3) Reward dependence 4) Persistence 5) Self Directedness 6) Cooperativeness, and 7) Self transcendence. The dependent variable was the susceptibility to emotional contagion consisted of the positive emotion: happiness and love, and negative emotion: anger, fear and sadness. The sample derived by mean of multi-stage random sampling. Data were analyzed using causal modeling. Results indicated that: 1) The hypothetical model was consistent with the empirical data in the personality of Reward dependence, self direction (SD), and collaboration (CO)., 2) The personality of Reward dependence was inconsistent with the empirical data that differ from the theoretical hypothesis claimed that RD had some influences in all susceptibility of emotions., 3) The personality of self direction (SD) had some influences in the susceptibility of happiness and love that was consistent with the theoretical hypothesis., and 4) The personality of (Cooperation: CO) had some influences in the susceptibility of love and anger that was consistent with the theoretical hypothesis.

Keyword: Emotional Contagion, Susceptibility to Emotional Contagion

บทนำ

อารมณ์เป็นศูนย์กลางของคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคล อารมณ์ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีที่มาจากทั้งการสืบทอดพันธุกรรม และการหล่อหลอมจากการเลี้ยงดู สังคม และวัฒนธรรมที่เรียกว่า ชีวสังคม (Biological) มีบทบาทในการควบคุมความคิด และพฤติกรรมการตอบสนองของบุคคล (Cloninger et al., 1994) บุคลิกภาพเป็นความโน้มเอียงของการแสดงพฤติกรรม และการแสดงอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่ง ดังนั้นบุคลิกภาพ และอารมณ์ จึงมีความเกี่ยวข้องกันในการกำหนดรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล (Feldman, 2011; Plutchik, 1997) ที่ขึ้นอยู่กับภาษาร่างกายที่เป็นการแสดงออกแบบไม่ใช่ภาษา (Nonverbal Expression) ที่สื่อถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น การแสดงออกในลักษณะดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ไปยังบุคคลอื่นในลักษณะเดียวกับอารมณ์ที่สื่อออกมาจากบุคคลแรก การแสดงออกร่วมกันทางอารมณ์เช่นนี้ ส่งผลให้เกิดรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมือนกันกับอารมณ์ของผู้อื่นนี้ เรียกว่า การแพร่ระบาดทางอารมณ์ (Emotional contagion) (Hatfield et al., 1994)

ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดทางอารมณ์จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งให้ความสนใจต่อบุคคลหนึ่งในลักษณะการเลียนแบบแล้วผสมผสานอารมณ์ของบุคคลอื่นไปโดยอัตโนมัติ (Automatically) โดยเลียนแบบการแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียงแววตา ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการแสดงออกทางสีหน้า และน้ำเสียง ทั้งนี้กลุ่มบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะการแพร่ระบาดทางอารมณ์ มักจะรู้สึกอะไรบางอย่างร่วมกัน ทำให้มีสภาพจิตใจตื่นเต้นเหมือนกันอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวอาจแสดงออกทางคำพูด และแสดงท่าทางประกอบ เช่น หุบโตะซุมือ ยกมือพร้อมกับน้ำเสียงที่เน้นจังหวะสูงต่ำ ความเร็วในการพูด นัยน์ตาที่แสดงความโกรธ ชิงชัง แค้น หรือเศร้า เมื่อบุคคลในกลุ่มแสดงออกแล้ว ทำให้มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน โดยขณะที่คนหนึ่งแสดงพฤติกรรมออกมา ผู้อื่นที่มองเห็น และตนเองมองเห็นผู้อื่น ซึ่งหมายความว่า ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออกในการตอบสนองและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้พร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมกัน

การแพร่ระบาดทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบอารมณ์ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ตัวอย่างเช่น อารมณ์โกรธที่เกิดขึ้นเพื่อแสดงออกตอบโต้อารมณ์โกรธของอีกบุคคลหนึ่ง ทั้งนี้ความอ่อนไหวทางอารมณ์จะเกิดขึ้นมาก หรือน้อย ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะมีอารมณ์ร่วมไปกับอารมณ์ของผู้อื่นหรือไม่ซึ่งความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดทางอารมณ์ มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ผ่านการอบรมเลี้ยงดู (Hatfield et al., 1994) กล่าวคือ บุคคลที่มีความไวในการรับรู้อารมณ์ มีความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความอ่อนไหวต่อปฏิกิริยาทางอารมณ์ มักจะมีความโน้มเอียงที่จะรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นได้ง่าย ดังนั้น ความอ่อนไหวทางอารมณ์จึงมีพื้นฐานทั้งในระดับสังคม และระดับชีววิทยา ที่สืบทอดทางพันธุกรรม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบชีวสังคมที่เสนอโดย Cloninger (Cloninger's Biosocial Model of Personality) (Cloninger, Svrakic, & Przybeck, 1993) ที่อธิบายว่า บุคคลจะมีการตอบสนองอย่างอัตโนมัติต่อสิ่งเร้า ตามลักษณะอุปนิสัย (temperament) และคุณลักษณะ (character) ซึ่งทำให้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามการรับรู้ที่มีผลต่อสิ่งเร้า ดังนั้น จึงสามารถใช้รูปแบบชีวสังคมของ Cloninger ในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคลิกภาพที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดทางอารมณ์ ทั้งนี้ช่วงวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม สิ่งทีวัยรุ่นต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงนี้ ที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงของสภาวะด้านอารมณ์ จึงมักได้ยินการเรียกวัยนี้ว่า วัยแห่งพายุบูแคม ซึ่งสะท้อนภาพของวัยรุ่นที่มีอารมณ์รุนแรง ไม่มั่นคง อ่อนไหวง่าย โดยเฉพาะวัยรุ่นที่กำลังค้นหาตนเอง มักจะคล้อยตามอารมณ์ของกลุ่มเพื่อนได้ง่าย หากไม่สามารถปรับตัวได้ อาจทำให้วัยรุ่นก่อปัญหาที่เป็นผลจากอารมณ์ที่อ่อนไหวตามการกระทำของกลุ่มเพื่อน เช่น ยกพวกตีกัน ถูกรุ่นพี่ปลุกอารมณ์ ให้กระทำในสิ่งที่ไม่เป็นผลดี

ดังนั้นประเด็นที่สนใจศึกษาคือ ลักษณะบุคลิกภาพแบบใดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ส่งผลต่อความไว ความอ่อนไหว หรือความพร้อมที่จะเข้าร่วมในอารมณ์ของบุคคลอื่น และผลของการศึกษาเป็นไปตามทฤษฎี หรือข้อค้นพบจากการวิจัย หรือไม่ มากน้อยเพียงใด และจะอธิบายปรากฏการณ์ที่ค้นพบนี้ได้อย่างไร ซึ่งข้อค้นพบในการศึกษาจะช่วยขยายขอบเขตการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการแพร่ระบาดทางอารมณ์ ของ Hatfield (1994) หากผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน ก็แสดงให้เห็นถึงความแกร่งของทฤษฎี ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ที่มีรูปแบบชีวสังคมของบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ทำให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมในการอธิบายลักษณะอุปนิสัยและบุคลิกภาพ การศึกษานี้ได้นำตัวแปรรูปแบบชีวสังคมของบุคลิกภาพ 5 ประการ คือ การติดพึงใจในรางวัล (Reward Dependence) ความรู้สึกลึกลับ (Self Transcendence) การนำตนเอง (Self Directedness) การให้ความร่วมมือ (Cooperativeness) และการหลีกเลี่ยงอันตราย (Harm Avoidance) มาร่วมอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรที่กำหนดตามทฤษฎีการแพร่ระบาดทางอารมณ์ 5 อารมณ์ ได้แก่ อารมณ์สุข (Happiness) อารมณ์รัก (Love) อารมณ์โกรธ (Anger) อารมณ์กลัว (Fear) และอารมณ์เศร้า (Sadness)

ทั้งนี้ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับการวางแผนเชิงนโยบายพัฒนานักศึกษา และกำหนดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องกับข้อค้นพบ สามารถนำไปพัฒนานักศึกษาในด้านการรับรู้ตนเอง และจัดการอารมณ์ของตนเอง ให้ไม่มีสภาพที่ถูกชักจูงได้ง่าย สภาพที่ถูกกระตุ้นได้ง่าย หรือคล้อยตามอารมณ์ของคนอื่นได้ง่าย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความไวต่ออารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานแนวคิด และทฤษฎีการแพร่ระบาดทางอารมณ์ของ Hatfield (1994) ทฤษฎีรูปแบบชีวสังคมของ Cloninger (Cloninger's Biosocial Model of Personality) (Cloninger, Svrakic, & Przybeck, 1993) และแนวคิดของ Svrakic

et al. (1999) ที่ยืนยันอิทธิพลขององค์ประกอบบุคลิกภาพที่มีผลต่อความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบบุคลิกภาพ ด้านการติดพึงใจในรางวัล (Reward Dependence: RD) ด้านความรู้สึกปีติ (Self Transcendence: ST) ด้านการนำตนเอง (Self Directedness: SD) ด้านการให้ความร่วมมือ (Cooperation: CO) และด้านการหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (Harm Avoidance: HA) ที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบบุคลิกภาพที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพัฒนากรอบแนวคิดจากการบูรณาการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีการแพร่ระบาดของอารมณ์ (Theory of Emotional Contagion) ของ Hatfield et al., (1994) ที่อธิบายว่าการกระตุ้นซึ่งกันและกันในด้านอารมณ์จมีอิทธิพลแพร่ออกไปสู่วงกว้าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมความพร้อมของบุคคลในการแสดงอารมณ์ร่วมเพื่อตอบสนองอารมณ์ของผู้อื่น โดยความอ่อนไหว (Susceptibility) หรือความไวที่เป็นความอ่อนแอที่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอารมณ์ของผู้อื่นของแต่ละบุคคลนั้นจะแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความพร้อมที่จะถูกชักจูงใน 3 ลักษณะ คือ สภาพที่ถูกชักจูงได้ง่าย (Heightened Suggestibility) สภาพที่ถูกกระตุ้นได้ง่าย (Heightened Stimulation) และมีประสบการณ์แบบเดียวกัน (Homogeneity of Experience) โดยเชื่อว่า บุคลิกภาพ ลักษณะทางพันธุกรรมและประสบการณ์ในอดีตเป็นสิ่งที่ทำให้แต่ละบุคคลมีความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ต่างกัน

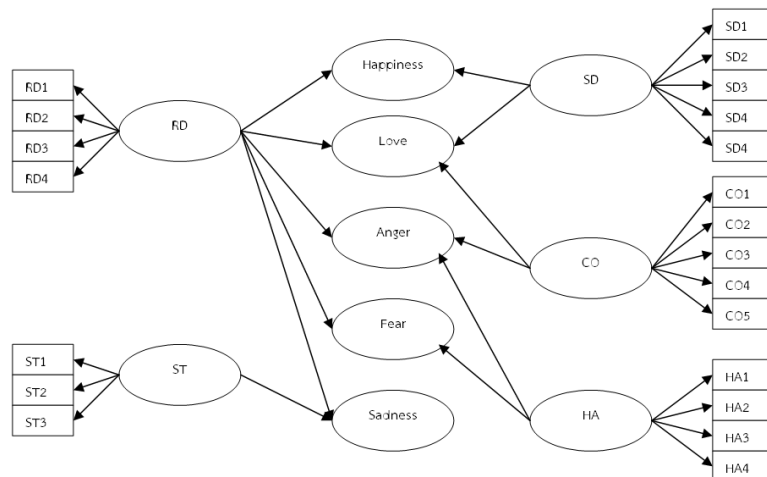
ดังนั้นการแพร่ระบาดของอารมณ์จึงเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางสังคม และการถ่ายทอดทางพันธุกรรม (Social and Biological Base) อารมณ์ที่เกี่ยวข้องในทฤษฎีการแพร่ระบาดของอารมณ์ ประกอบด้วย อารมณ์พื้นฐาน 5 แบบ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) อารมณ์ทางบวกได้แก่ อารมณ์สุข (Happiness) และอารมณ์รัก (Love) 2) อารมณ์ทางลบได้แก่ อารมณ์โกรธ (Anger) อารมณ์กลัว (Fear) และอารมณ์เศร้า (Sadness)

ส่วนโมเดลชีวสังคมของบุคลิกภาพ (Biosocial Model of Personality) ของ Cloninger (1994) มีแนวคิดว่าบุคลิกภาพเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงอารมณ์ตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งเร้าภายนอก โดยบุคลิกภาพของบุคคลประกอบด้วยอุปนิสัย (Temperament) ที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม และค่อนข้างถาวรมั่นคงตลอดชีวิต เป็นคุณลักษณะ (Character) ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาเติบโตต่อเนื่องตามประสบการณ์ชีวิต ดังนั้นบุคลิกภาพจึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนของพันธุกรรม (Bio) และส่วนของสังคม (Social) ที่มีบทบาทในการรับรู้ การคิด และการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ รูปแบบบุคลิกภาพในส่วนของอุปนิสัย ประกอบด้วย การแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ (Novelty Seeking) การหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (Harm) การติดพึงใจในรางวัล (Reward Dependence) และความอดทนไม่ท้อถอย (Persistence) ส่วนบุคลิกภาพส่วนของคุณลักษณะ ประกอบด้วย การนำตนเอง (Self Directedness) การให้ความร่วมมือ (Cooperativeness) และความรู้สึกปีติ (Self Transcendence)

ทั้งนี้ทฤษฎีการแพร่ระบาดของอารมณ์ และโมเดลชีวสังคมของบุคลิกภาพ มีแนวคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับอารมณ์ที่สอดคล้องกัน โดยการศึกษาของ Hatfield et al. (1994) ปรากฏว่า บุคลิกภาพส่งผลให้

บุคคลมีความอ่อนไหวของการมีอารมณ์ร่วมกับอารมณ์ของผู้อื่น และการศึกษาของ Cloninger (1994) ปรากฏว่า การตอบสนองต่อสิ่งเร้าสะท้อนถึงบุคลิกภาพของบุคคล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีบุคลิกภาพตามโมเดลชีวสังคมทฤษฎี การแพร่ระบาดทางอารมณ์ และการศึกษาของ Lundqvist (2006) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบบุคลิกภาพกับความอ่อนไหวของการแพร่ระบาดทางอารมณ์ การศึกษาของ Jylha and Isometsa (2006) ที่ได้ศึกษาอุปนิสัย ลักษณะ และอาการของความวิตกกังวล ความหดหู่ใจที่เกิดขึ้นกับประชากรในสถานบำบัดทางจิตของยุโรป และการศึกษาของ Snvrakic et al. (1999) ได้ศึกษามิติทางอารมณ์และบุคลิกภาพ ตามทฤษฎีบุคลิกภาพของ Cloninger ผู้วิจัยจึงได้นำโมเดลของ Snvrakic ที่กำหนดรูปแบบบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การติดพียงใจในรางวัล (Reward dependence: RD) 2) ความรู้สึกปีติ (Self – transcendence: ST) 3) การนำตนเอง (Self-directedness: SD) 4) การให้ความร่วมมือ (Cooperation: CO) และ 5) การหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (Harm avoidance: HA) เป็นกรอบแนวคิดหลัก และกำหนดสมมติฐาน (Hypothesized Model) ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างรูปแบบบุคลิกภาพกับความไวต่ออ่อนไหวของการแพร่ระบาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานอิทธิพลของรูปแบบบุคลิกภาพที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. บุคลิกภาพการติดพียงใจในรางวัล (Reward dependence: RD) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์สุข อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว และอารมณ์เศร้า
2. บุคลิกภาพความรู้สึกปีติ (Self – transcendence: ST) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์เศร้า
3. บุคลิกภาพการนำตนเอง (Self – directedness: SD) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์สุข และอารมณ์รัก
4. บุคลิกภาพการให้ความร่วมมือ (Cooperation: CO) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์รัก และอารมณ์โกรธ
5. บุคลิกภาพการหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (Harm avoidance: HA) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์โกรธ และอารมณ์กลัว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 8 แห่ง มีนักศึกษา จำนวน 393,239 คน และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 66 แห่ง มีนักศึกษาจำนวน 79,849 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 400 คน หลักเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนสุ่มตัวอย่าง มีดังต่อไปนี้

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาลักษณะข้อมูลการวิจัย ในการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้สถิติโคสแควร์ที่แสดงความสอดคล้อง (goodness-of-fit) ระหว่างแบบจำลองสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น นักสถิติส่วนใหญ่กำหนดว่า สามารถใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 100 - 200 หน่วย ในขณะที่ Hair et al. (2010) แนะนำให้ใช้เกณฑ์ของ Hoelter กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ อย่างน้อย 200 หน่วย ในการวิจัยหนึ่งตัวแปร ทั้งนี้ นักวิจัยต้องพิจารณาความซับซ้อนของโมเดลที่ใช้ด้วย ถ้าโมเดลมีความซับซ้อนมาก และการแจกแจงของตัวแปรไม่เป็นแบบโค้งปกติก็ต้องเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกัน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์สรุปว่า การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูง และมีแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จะใช้กลุ่มตัวอย่าง 200 หน่วยได้ แต่ถ้าต้องการความมั่นใจในการทดสอบมากยิ่งขึ้นควรใช้กลุ่มตัวอย่าง 300 ขึ้นไป ส่วน Anderson and Gerbing (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538; อ้างอิงจาก Anderson & Gerbing, 1984) กล่าวว่า กรณีการวิเคราะห์ข้อมูลโมเดลลิสเรล (LISREL) ควรใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเท่ากับ หรือมากกว่า 100 ตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ต่ำกว่า 100 จะทำให้มีโอกาสปฏิเสธสมมุติฐานในการทดสอบโคสแควร์ ดังนั้นจากข้อเสนอแนะของนักสถิติเกี่ยวกับขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการลิสเรล ทำให้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้คือ ศึกษาจากจำนวนนักศึกษา 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้สุ่มหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน เป็นหน่วยการสุ่มได้สถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยสยาม และมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

2. สุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นชั้น (Strata) และมีจำนวนนักศึกษาเป็นหน่วยการสุ่ม โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of confidence: $1 - \alpha$) ที่ระดับ .95 โดยการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ที่ใช้ข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า $e = \pm 5$ คะแนน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นขนาดที่พอเหมาะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ได้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บุคลิกภาพ ตามกรอบแนวคิดของ Snvrakic (1999) ประกอบด้วยรูปแบบบุคลิกภาพ 5 ด้าน เป็นตัวแปรแฝงอิสระที่ส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ได้แก่ 1) การติดพึงใจในรางวัล 2) ความรู้สึกปิติ 3) การนำตนเอง 4) การให้ความร่วมมือ และ 5) การหลีกเลี่ยงภัยอันตราย

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ตามทฤษฎีการแพร่ระบาดของอารมณ์ของ Hatfield แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 อารมณ์ทางบวก (Positive Emotion) ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ คือ อารมณ์สุข และอารมณ์รัก

2.2 อารมณ์ทางลบ (Negative Emotion) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว และ อารมณ์เศร้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดการแพร่ระบาดของอารมณ์ ที่ปรับปรุงจากแบบวัดการแพร่ระบาดของอารมณ์ (The Emotional Contagion Scale – ECS) ของ Doherty (1997) เป็นข้อความ (Item) มีจำนวน 15 ข้อ เพื่อสำรวจอารมณ์พื้นฐาน 5 ด้าน มีจำนวน 3 ข้อ ต่ออารมณ์หนึ่งด้าน มาตราวัดการแพร่ระบาดของอารมณ์ จำนวน 15 ข้อ แบ่งตามอารมณ์แต่ละด้าน ได้แก่ ข้อ 2, 3 และ 11 วัดอารมณ์สุข (Happiness) ข้อ 6, 9 และ 12 วัดอารมณ์รัก (Love) ข้อ 8, 13 และ 15 วัดอารมณ์กลัว (Fear) ข้อ 5, 7 และ 10 วัดอารมณ์โกรธ (Anger) และ ข้อ 1, 4, 14 วัดอารมณ์เศร้า (Sadness) และแบบวัดบุคลิกภาพ ประกอบด้วย แบบวัดอุปนิสัย (temperament) และลักษณะนิสัย (character) สร้างจากทฤษฎีรูปแบบชีวิตสังคมของบุคลิกภาพของ Cloninger et al. (1994) ลักษณะคำตอบ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบ ลิเคิร์ต (5-point Likert scales) จำนวน 63 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบันการศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นฉบับที่ตอบสมบูรณ์ จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบลักษณะเฉพาะของโมเดล (Model Specification) เพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อความอ่อนไหวของการแพร่ระบาดของอารมณ์ โดยการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น เพื่อกำหนดตัวแปรสังเกต และตัวแปรแฝง การวัดความสอดคล้องของโมเดล (Measures of Model Fit) เพื่อศึกษาภาพรวมของแบบจำลองว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด (Model Fit) การปรับโมเดล (Model Modification) โดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของบุคลิกภาพ

การศึกษานิติพลของบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวข้องกับตัวแปรสังเกตได้หลายตัวแปร จึงจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรคุณลักษณะแฝง (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดนิติพลของปัจจัยด้านบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 1

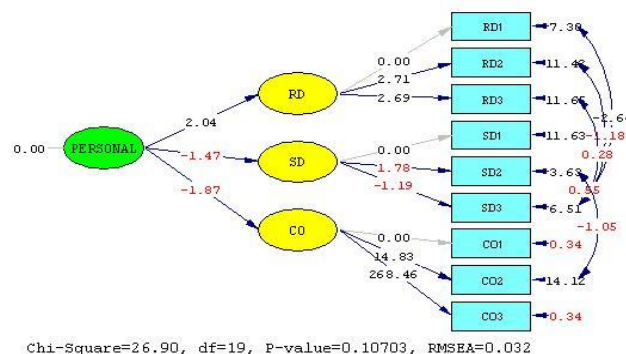
ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดอิทธิพลของปัจจัยบุคลิกภาพ

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			
	factor loading	SE	T-value	R-square
RD1	.25			.24
RD2	.15	.06	2.71	.11
RD3	.16	.06	2.69	.10
SD1	.20			.18
SD2	.36	.20	1.78	.31
SD3	-.22	.18	-1.19	.10
CO1	.56			.87
CO2	.37	.03	14.83	.36
CO3	.56	.02	28.86	.87

Chi-square = 26.90 df = 19 p = .107 RMSEA = .03 RMR = .01 GFI = .99 AGFI = .97

ตารางที่ 1 การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดอิทธิพลของบุคลิกภาพ ปรากฏว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร SD3 มีค่าเป็นลบ และน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร SD2 และ SD3 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับค่า R-square แสดงความเชื่อมั่นในการวัด มีค่าต่ำกว่า .05 ยกเว้นตัวแปร CO1 และ CO3 ที่มีค่าเกิน .70 การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัดด้วยค่าสถิติ Chi-Square, p, RMSEA, GFI และ AGFI มีค่าผ่านเกณฑ์การพิจารณา แสดงว่า โมเดลการวัดนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่มีข้อจำกัดในด้านความเชื่อมั่นและน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรบางตัว

การตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันของอุปนิสัยและคุณลักษณะของบุคลิกภาพ ปรากฏว่า องค์ประกอบด้านความรู้สึกผิด (ST) และด้านการหลีกเลี่ยงภัยอันตราย (HA) ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นโมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งปรับใหม่ ประกอบด้วยบุคลิกภาพ 3 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ คือ 1) ด้านการติดฟังใจในรางวัล (RD) 2) ด้านการนำตนเอง (SD) และ 3) ด้านการให้ความร่วมมือ (CO) ดังภาพที่ 2

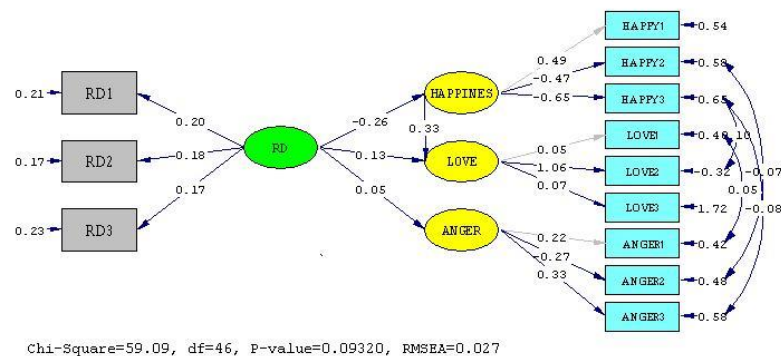

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดอิทธิพลของปัจจัยบุคลิกภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. รูปแบบโมเดลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 โมเดล ดังนี้

2.1 โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการตีพิมพ์ใจในรางวัลที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ (Model RD) ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

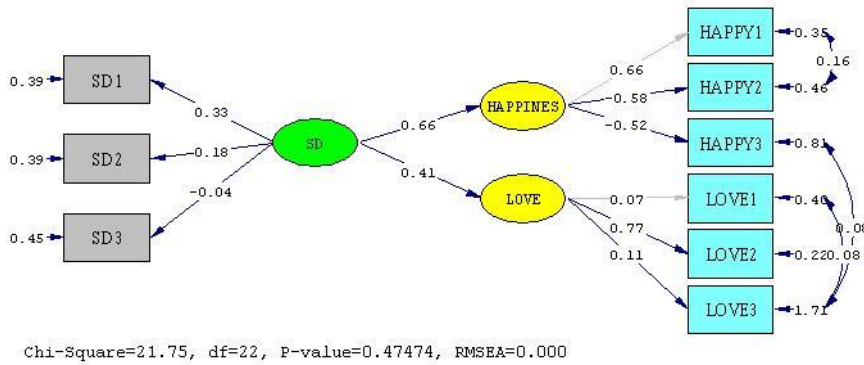
ผลการวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการตีพิมพ์ใจในรางวัล (RD) ที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ ปรากฏว่า บุคลิกภาพด้านการตีพิมพ์ใจในรางวัลมีอิทธิพลทางลบต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์สุข ที่ระดับ -0.26 และมีอิทธิพลทางบวกต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์รัก ที่ระดับ 0.13 และความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์โกรธ ที่ระดับ 0.05 โดยอิทธิพลของบุคลิกภาพการตีพิมพ์ใจในรางวัลที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์รัก และอารมณ์โกรธ ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์สุขที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ของอารมณ์รัก ปรากฏว่ามีอิทธิพลที่ระดับ 0.33 เมื่อพิจารณาในภาพรวมของความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit) โดยพิจารณาจากค่าสถิติหลายค่าประกอบกัน ปรากฏว่าความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมีค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 50.09 โดยมีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ $.09$ ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 46 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.96 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.02 ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพการตีพิมพ์ใจในรางวัลที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพการนำตนเองที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ (Model SD) ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

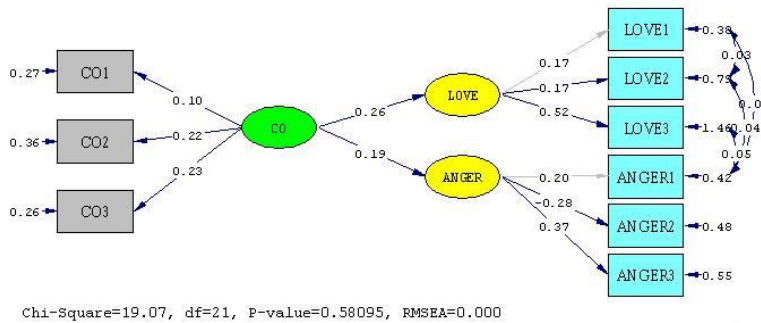
ผลการวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลของปัจจัยบุคลิกภาพการนำตนเอง (SD) ที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของทางอารมณ์ ปรากฏว่า บุคลิกภาพการนำตนเองส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์สุข ที่ระดับ 0.66 และอารมณ์รัก ที่ระดับ 0.41 ซึ่งอิทธิพลบุคลิกภาพการนำตนเองส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์รักนั้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ (α) 0.05 ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 21.75 มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.47 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 22 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.00 ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพการนำตนเองที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.3 โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพการให้ความร่วมมือที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ (Model CO) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการให้ความร่วมมือ (CO) ที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ปรากฏว่า บุคลิกภาพด้านการให้ความร่วมมือส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของอารมณ์รัก และอารมณ์โกรธ ที่ระดับ 0.26 และ 0.19 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ (α) 0.05 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 19.07 มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.58 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 21 ค่าดัชนีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.00 ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลอิทธิพลของบุคลิกภาพด้านการให้ความร่วมมือที่มีผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย (Construct Validity) ของตัวแปรคุณลักษณะบุคลิกภาพของโมเดล ปรากฏว่า โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของบุคลิกภาพ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการติดพันใจในรางวัล (RD) 2) ด้านการนำตนเอง (SD) และ 3) ด้านการให้ความร่วมมือ (CO)

2. ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

2.1 ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุบุคลิกภาพ ด้านการติดพันใจในรางวัลที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก คือ บุคลิกภาพด้านการติดพันใจในรางวัล และ ตัวแปรแฝงภายใน คือ อารมณ์สุข อารมณ์รัก และอารมณ์โกรธ ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 50.09 มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.9 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 46 ค่าดัชนีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.96 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.02 แตกต่างจากสมมติฐานการวิจัยที่เสนอว่า บุคลิกภาพด้านการติดพันใจในรางวัลมีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวต่อทุกอารมณ์

2.2 ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุบุคลิกภาพ ด้านการนำตนเองที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก คือ บุคลิกภาพด้านการนำตนเอง และตัวแปรแฝงภายใน คือ อารมณ์สุข และอารมณ์รัก ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 21.75 มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.47 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 22 ค่าดัชนีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

2.3 ความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุบุคลิกภาพ ด้านการให้ความร่วมมือที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก คือ บุคลิกภาพด้านการให้ความร่วมมือ กับตัวแปรแฝงภายใน คือ อารมณ์รัก และอารมณ์โกรธ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีผลการทดสอบค่าไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 19.07 มีความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.58 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 21 ค่าดัชนีดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับค่า 0.00 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

บุคลิกภาพการติดพันใจในรางวัล (Reward Dependence) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของทุกอารมณ์ ผลการทดสอบ ปรากฏว่า ส่วนหนึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานคือ บุคลิกภาพการติดพันใจในรางวัลมีอิทธิพลทางตรงต่อความอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ 3 อารมณ์ ได้แก่ อารมณ์สุข อารมณ์รักและอารมณ์โกรธ โดยที่มีอิทธิพลทางบวกกับอารมณ์รักและอารมณ์โกรธ มีอิทธิพลลบต่ออารมณ์สุข แต่ไม่มีอิทธิพลต่ออารมณ์เศร้าและอารมณ์กลัว นอกจากนี้อารมณ์สุขยังมีอิทธิพลทางตรงต่ออารมณ์รัก ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานเพียงบางส่วน ซึ่งให้เห็นว่าการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์แปรปรวน อ่อนไหวง่าย ชอบแสดงออก มีความฝัน ชอบ

เลียนแบบบุคคลที่เป็นคนเด่นในสังคม เนื่องจากกำลังค้นหาอัตลักษณ์ ต้องการความมีอิสระและความรู้สึกเชิงบวกต่ออัตลักษณ์ของตน ด้วยการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนต้องการให้เพื่อนยอมรับการเป็นสมาชิกของกลุ่ม วัยรุ่นจึงพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้คล้ายคลึงกัน คล้อยตามกัน

ดังนั้นหากวัยรุ่นได้รับการเสริมแรงด้วยรางวัล อาจเป็นรางวัลที่เป็นสิ่งของ คำชมเชย หรือทำทางที่แสดงออกถึงการยอมรับ ชมเชย จึงเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพการติดพึงใจในรางวัล ซึ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่น และมีอารมณ์สุขเมื่อวัยรุ่นมีความสุขก็ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและมีอารมณ์รักต่อบุคคลที่ให้การเสริมแรงดังกล่าวตามมาได้ แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไว้วางใจ ถูกตำหนิ ตีเตียน หรือถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่ชอบ ก็จะส่งผลให้เกิดอารมณ์โกรธได้ง่าย แสดงว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นที่ติดพึงใจในรางวัลจะมีลักษณะอารมณ์แปรปรวนอ่อนไหวได้ง่าย ไม่มีความเชื่อมั่น หรือมีความรู้สึกเชิงลบต่ออัตลักษณ์ของตน จึงพยายามที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บุคคลอื่นชื่นชอบตน ดังที่ Erlson (Feldman, 2011; Plutchik, 1997) กล่าวว่าไว้ว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นมีลักษณะที่รับอุดมการณ์ของบุคคลอื่นง่าย คล้อยตามและทำตามโดยไม่สงสัย โดยมีการยอมรับคำพูดที่พวกเขาคิดว่าเป็นวีรบุรุษ เป็นวัยที่อารมณ์รุนแรง ชอบแสดงออกเปิดเผยอ่อนไหวง่ายตามสิ่งแวดล้อม คล้อยตามเพื่อน การแสดงออกทางอารมณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นง่ายและเปลี่ยนแปลงได้เร็ว

แต่ผลจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การติดพึงใจในรางวัลมีอิทธิพลทางลบต่ออารมณ์สุข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลง ทำให้วัยรุ่นไทยโดยเฉพาะวัยรุ่นในเขตเมืองมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ดังนั้นลักษณะบุคลิกภาพที่ติดพึงใจในรางวัลจึงมีอิทธิพลทางลบต่ออารมณ์สุข และไม่มีอิทธิพลต่ออารมณ์เศร้า และอารมณ์กลัวของวัยรุ่นไทยที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งบริบทในด้านวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน อาจมีส่วนทำให้ลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่นไทยกับวัยรุ่นในชาติตะวันตกมีลักษณะที่แตกต่างกัน หรือกระบวนการสร้างเครื่องมือในครั้งนี้ไม่ได้คุณภาพเพียงพอ ดังนั้นอาจส่งผลให้ผลการทดสอบในครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานได้

ส่วนบุคลิกภาพด้านการนำตนเอง (Self – directedness) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์สุขและอารมณ์รักผลการทดสอบสนับสนุนสมมติฐานชี้ให้เห็นว่าลักษณะบุคลิกภาพด้านการนำตนเอง ที่มีลักษณะที่สามารถคิดและเป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีให้กับตนเองอย่างมีเหตุมีผล ความรู้สึกที่เป็นอิสระต่อตนเอง ดูแลตนเองได้ มั่นใจในตนเองมีวินัยในตนเองซึ่งจะมีลักษณะที่ไม่เก็บกดทางอารมณ์หรือความรู้สึก ดังนั้นจึงส่งผลให้บุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพที่นำตนเองมีอารมณ์ที่เป็นสุข และมีอารมณ์รักที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถรักตนเองและรักผู้อื่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1954) ที่อธิบายเกี่ยวกับความต้องการทางสังคมของมนุษย์ที่ต้องการให้คนอื่นมารักหรือชอบตน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการรักผู้อื่นด้วย ต้องการได้รับการยกย่อง เพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองก็จะทำให้มีอารมณ์ดี มีความสุข

บุคลิกภาพการให้ความร่วมมือ (Cooperation – CO) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวของอารมณ์รักและอารมณ์โกรธผลการทดสอบสนับสนุนสมมติฐานชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ให้ความร่วมมือ มักมีลักษณะที่เป็นมิตร รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ยอมรับคนอื่นมีความพึงพอใจกับการมีสัมพันธภาพ มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลรอบข้างให้กำลังใจ ชอบทำงานเป็นทีม มีสัมพันธภาพสร้างสรรค์ จริงใจ ซึ่งลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าวเมื่อได้รับการกระตุ้นในลักษณะการให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น หรือบุคคลอื่นให้ความร่วมมือกับตนในยามที่ต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการความร่วมมือ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ มีอารมณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์รักต่อน้ำใจไมตรี แต่ถ้าบุคคลไม่ได้ถูกฝึกให้ใช้ความคิดมีเหตุผลและไม่เข้าใจผู้อื่น เมื่อถูกบุคคลอื่นปฏิเสธการให้ความร่วมมือ ขัดขวางการกระทำที่ต้องการความร่วมมือที่ตนไม่พึงปรารถนา ก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองทำให้เกิดความหงุดหงิด ไม่ชอบ โกรธ น้อยใจ ไม่พึงพอใจ ก่อให้เกิดอารมณ์ที่เป็นทุกข์ล้วนทำให้เกิดความไม่สบายใจ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการหนีการเผชิญหน้ากับอารมณ์ในรูปแบบต่างๆ เกิดเป็นภาวะมีดบาดต่ออารมณ์ของตน และความเครียดที่เกิดจากอารมณ์ที่เก็บกดไว้ก็ค่อยๆ สะสมไว้ภายในอย่างไม่รู้ตัว เกิดอาการป่วยทางกายหรืออาการป่วยทางจิตตามมาได้ (อริยญา บุญธรรม, 2554)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสร้างเครื่องมือใหม่ควรมีการสร้างเครื่องมือโดยหาค่าความตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีหลายลักษณะวิธี และหาความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทฤษฎีว่า แต่และด้านเป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่ โดยใช้โปรแกรม LISREL
2. ศึกษาหาตัวแปร หรือปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและความรู้สึกอ่อนไหวต่อการแพร่ระบาด ทางอารมณ์และศึกษากับประชากรกลุ่มอื่นได้
3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเชิงลึกเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่เป็นปัญหาที่ชัดเจน และส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาด ทางอารมณ์เพื่อจะได้หาวิธีการแก้ไข ฟันฟู เยียวยา และพัฒนาบุคลิกภาพที่เอื้อต่ออารมณ์ทางลบของกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัย การศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา บุญธรรม. (2554). ทำอย่างไรเมื่อใจทุกข์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า*, 22 (11), 91-93.
- Cloninger, C. R., (1994). A Unified Biosocial Theory of Personality and its Role in the Development of Anxiety States. *Psychiatric Development*, 3, 167 – 226.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M., & Przybeck, T. R. (1993). A psychobiological model of temperament and character. *Archives of General Psychiatry*, 50(12), 975 – 990.
- Cloninger, C. R., Przybeck, T. R., Svrakic, D. M., Wetzel, R. D. (1994). *The Temperament and Character Inventory (TCI): a guide to its development and use*. St. Louis, Missouri: Center for Psychobiology of Personality, Washington University.
- Doherty, R. W. (1997). The Emotional Contagion Scale: A Measure of Individual Indifferences. *Journal of Nonverbal Behavior*, 21(2), 131 – 154.
- Feldman, R. S. (2011). *Understanding Psychology*. 11th Ed. McGraw-Hill Education, 176-179.
- Hatfield, E., Cacioppo, J. T., & Rapson, R. L. (1994). *Emotional Contagion*. New York, NY: Cambridge.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babom, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data Analysis: A Global Perspective*. 7th ed. Upper saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Jylha, P., & Isometsa, E. (2006). Temperament, Character and Symptoms of Anxiety and Depression in the general population, *European Psychiatry*, 21(6), 389 – 395.
- Lundqvist, L. O. (2006). A Swedish Adaptation of the Emotional Contagion Scale: Factor Structure and Psychometric Properties. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47, 263 – 272.
- Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Svrakic, D. M., Przybeck, T. R., Whitehead, C., & Cloninger, C. R. (1999). Emotional Traits and Personality Dimensions. In C. R. Cloninger (Ed.), *Personality and Psychopathology*. Washington, DC: American Psychiatric Press. 245 – 265.